

Elif Sungur*

İş Deneyimi Olmayan Gençler İçin Çalışmanın Anlamı: Görgül Bir Araştırma ***The Meaning of Working for Young People Without Work Experience: An Empirical Research***

Öz

Bu çalışmanın amacı, çalışma, iş, iş hayatı ve başarı konularında gençlerin düşüncelerinden yararlanarak çalışmanın anlamı hakkında bir tasvir ortaya koyabilmektir. Veri bir vakıf üniversitesinde üniversite seçmeli olan “Profesyonel Çalışma Yaşamına Giriş” dersini alan öğrencilere verilen boşluk doldurma soruları ile toplanmıştır. Veriler MAXQDA nitel veri analizi programı yardımıyla kodlanıp analiz edilmiş, iş, çalışma, iş hayatında tahammül edilemeyen şeyler, iş ararken korkulan şeyler vb. gibi temalar altında kodlamalar yapılmıştır. Araştırmanın sonucuna bağlı olarak katılan gençlerin çalışmaya / işe genellikle olumlu anlamlar yüklediklerini, çalışarak başarmaya yönelik umutlu olduklarını, işsiz kalmaktan korktuklarını ve onlar için çalışmanın anlamının kendini gerçekleştirilmekten daha ziyade bir hayatta kalma meselesi olduğunu söyleyebiliriz.

365

Abstract

The aim of this study is to present a description of the meaning of work by analysing the thoughts of young people on working, work, business life and success. The data were collected with 15 fill-in-the-blank questions given to 21 students in the university elective Introduction to Professional Working Life course at a foundation university. Later, the inquiries used in the call for the issue of Reflective magazine with the theme “ Working, not working, unable to work” were added to this questionnaire and data were collected from 3 more students studying in Turkey and continuing their higher education in Europe. The data were coded and analyzed with the help of MAXQDA qualitative data analysis program and implications have been made on things that cannot be tolerated in business, study, business life, fears while looking for a job, etc. We can say that the young people participating in the research generally attribute positive meanings to work/business, they are hopeful for success through working, they are afraid of being unemployed, and the meaning of working for them is a matter of survival rather than self-actualization.

Keywords

Working, meaning of work, not working, unable to work, unemployment

Anahtar kelimeler

Çalışma, çalışmama, çalışmama, çalışmanın anlamı, işsizlik

* Maltepe Üniversitesi, elifsungur@maltepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6433-9439.

Giriş

Çalışmak, üretmek üzerine pek çok anlam yüklediğimiz önemli bir eylemdir. Çalışma, motivasyon teorilerinde ifade edildiği yönüyle kişi için hem bir kendini gerçekleştirme eylemi hem de bedelleri olan, yorucu bir edimdir. Çalışmanın karşıtı olarak çalışmamak da söz konusudur. Konuyu “Tembellik Hakkı” adlı kitabında ele alan Lafargue’ye göre kapitalist uygarlığın hakim olduğu ulusların işçi sınıflarını garip bir çılgınlık sarmıştır; “*Bu çılgınlık, çalışma aşkı ve tutkusudur*” (2013, s. 10). Çalışma, kimi zaman da “Yapmak da kolay, yapmamak da” veciz ifadesinde ortaya çıktığı gibi iki kutuplu olsa da sadece “yapanların” dünyayı değiştirdiğini söylemek mümkündür. National Geographic Society arşivinden 150 yıllık bir perspektifle çalışma olgusunu fotoğraflar ve Protzman’ın yazılarıyla ortaya koyan “Çalışanlar” (2006) adlı kitabın önsözünde, çalışanlar için işin, kendilerini ve ailelerini yaşatmak için ne yapmaları gerekiyorsa onu yaptıkları bir yaşam mücadelesi olduğu belirtilirken, Fleming, “Çalışmanın Mitolojisi” adlı kitabında çalışmanın hayatta kalma ve kendini korumayla olan bağının yavaş yavaş kaybolduğunu, sırf çalışmak uğruna gerçekleştirilen ıstıraplı ve anlamsız bir ritüel haline geldiğini belirtir (2017, s. 7). 80’ler-90’larda her şeyin post-modern tarzda tarihselleştirilmesini takiben çalışma tuhaf biçimde önceden belirlenmiş bir değişmezlik hissini koruyan birkaç kavramdan biri olmuştur. Avrupa, çalışmanın değeri, örgütlenmesi ve anlamına dair dünyaya egemen olan düşünceleri biçimlendirmiş, çalışmanın dünyayı ve insan yaşamını biçimlendirme gücünden daima söz edilmiştir. Romalı ozan Virgil, “*labor omnia vincit*” yani, çalışarak her şeyin üstesinden gelinir sözünü kullanmış, Freud “*Lieben und arbeiten*” aşkın ve emeğin insan yaşamının iki itici gücünü oluşturduğunu belirtmiştir. Marx’a göre ise çalışmakla ilgili temel sorun kapitalizmin kendisidir (Protzman, 2006, s. 26-27).

Gençler ve Çalışma Hayatı

Gençler araştırmalar için her zaman önemli bir hedef gruptur. Yarınları temsil eden bu kişilerin tutum ve davranışları gelecek kestirimleri açısından önemlidir. Gençler çok farklı biçimlerde tanımlanabilecek bir sosyo-kültürel grup olmakla birlikte bu çalışmada araştırmaya katılan gençler Z Kuşağı olarak adlandırılan gruba dahil olduğundan, gençlerin betimlenmesinde Z kuşağı kavramsallaştırması kullanılmıştır.

Ağırdır Z kuşağını aşağıdaki gibi tanımlarken batı referanslı bu modellemede ülkemiz gençliğinin gelir dağılımı, göç, üniversite sınavı travmasından vb. bağımsız düşünülemediğini de ekler (2020, s. 320).

“Z kuşağı, psikolojik ve zihinsel açıdan hızlı gelişim gösterir, ekip çalışmasına yatkın değildir; sosyal statüye, eğitime, teknolojiye, lükse önem verir, bilgiye ve değişime açıktır. Arkadaş edinmede zorlanır; içe dönüktür ama ne istediğini bilir. Onun için hiçbir şey imkansız değildir. Özgüveni yüksektir, bağımsızlığına düşkündür, sosyal medyada aktiftir. Z kuşağı eğitime, öznelliğe, ifade özgürlüğüne, bilgi ve hoşgörüyü önem verir, geleneksel sosyal hayata, mesleklere, sabit kurallara itiraz eder.”

Çalışmanın Değişen Anlamı

Çalışmanın sonu gelmez. İnsanoğlu kendini bildi bileli çalışır; çalışmak tüm dünyada her yerde her zaman geçerli olan bir uğraştır. Ve artık uzaya kadar taşınmış durumdadır (Proztman, 2006, s. 24). Anlamli iş, yaşamın ve insani gelişmenin ayrılmaz bir parçası olarak görülmektedir (Michaelson'dan aktaran Polatçı, Sobacı, 2020, s. 187). Yine de neden çalıştığımızı sorgularız. Bu sorgulamanın cevabını tarihsel olarak iş ve çalışmayı incelemeyden vermek olanaksız gibidir. Kimi zaman bu sorunun yanıtı varlığını anlamlı hale getirme, "kendini gerçekleştirme" olarak verilirken, tam tersine bir yorumlamayla dışa dönük sembolik çalışma etkinliğinin üretken eylemin içeriğinin yerini tümüyle aldığı (Fleming, 2017, s. 29) da belirtilmektedir. Temel olarak çalışma hayatı kazanmak için emek verme anlamı taşır. Arendt'e göre emek, insan bedeninin biyolojik yaşam sürecine karşılık gelir, insanın emek harcama/çalışma durumu hayatın kendisidir (Arendt'ten aktaran Navaro, 2014, s. 95). "Yabancılaşma doğuran" çalışma, insanın anlamlı ve somut şekilde kendisi olma fırsatı vermeyen çalışma biçimidir (Navaro, 2014, s. 99). Çalışıyoruz çünkü çalışmanın hem gerekli hem de "erdemli" olduğuna inanıyoruz değerlendirmeleri de yapılmaktadır (Tuğrul, 2020, s. 104). Oysa büyük çağın Yunanlıları çalışmayı hor görmüşlerdir. Onlara göre çalışma kölelere özgüydü, özgür insan bedensel devinimlerden ve zeka oyunlarından başka şeyler bilmezdi (Lafargue, 2013, s. 11). 18.yüzyılın ortalarında Diderot ve D'Alembert sanat dışındaki tüm uğraşları yücelten makalelerden oluşan 27 ciltlik Encyclopedie'yi yayınladılar. Eser adeta basit işlerin ve çalışmanın soyluluğuna yazılmış bir şükran şarkısı gibiydi (de Botton, 2008, s. 110).

Çalışmanın "işçileşerek" gerçekleşmesi kapitalist toplumlarda yaklaşık 200 yıl önce başlamıştır. İşçileşme, klasik anlamda üretim araçlarından uzaklaşarak emek piyasasına ücretli olarak katılmadır (Demir, 1995, s. 70). Ücretli işte, harekete geçiren öge, öznenin ve yapılacak işin kendi gerçekliği değil, ödenen ücret olduğundan, işin yapılmasındaki tam özgürlük ortadan kalktığından işin içinde barındırdığı mutluluk ve haz verme potansiyeli de azalmış ya da ortadan kalkmıştır (Navaro, 2014, s. 103).

Günümüzde çalışmanın anlamı, çalışma hayatı ile ilgili beklentiler ve çalışma koşulları hızla değişime uğramaktadır. İşin anlamı üzerinde çalışmalar yapan araştırmacıların ortak görüşü; günümüzde çalışan bireyin yalnızca finansal açıdan değil, kişisel gelişim, kariyer olanakları, sosyal sorumluluk çerçevesinde de çalışma koşullarını değerlendirdiğidir (Fındıklı vd, 2017, s. 299). Elbette, çalışmayı denemiş olanlarla henüz çalışma deneyimi olmayanların çalışmaya/işe yükledikleri anlamlar farklı olacaktır. Örneğin; Covid 19 pandemisi döneminde toplum sağlığı için sergiledikleri canla başla çalışma ve güçlü mücadele reaksiyonuna etkisi olduğu düşünülen bir kaynak olarak işin anlamının hekimler açısından incelendiği çalışmada işten anlam yaratmanın iş performansını yüksek düzeyde etkilediği bulgulanmıştır (Polatçı, Sobacı: 2020, s. 202). Kuzey Amerika, Büyük Britanya ve Hollanda'da yüksek öğrenim diplomasına sahip gençlerle yapılan araştırma çalışmanın anlamındaki değişime ışık tutmaktadır. Buna göre gençler; işin geçiciliğini öngörmekte, kendilerini işiyle bağlantılı tanımlamamakta,

çalışma etiğinden ziyade etik değer ya da toplumsal yararlılık kaygısıyla motive olmakta, çalışma ile –müzik, resim vb. gibi kişisel hobi, eğlence etkinlikleri ve ailelerine ayırdıkları zaman gibi– ilgi alanları arasında dengeyi aramakta, çalıştıkları örgütün amaçlarından daha önemli olarak kişisel proje ve amaçlarını önelemekte, çalışmanın amaçlarını ve yararlılığını sorgulamaktadırlar (Groz’dan aktaran Keser, 2005, s. 367).

Brezilyalı mimarlık öğrencileriyle yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre ise katılımcıların %90’ı işi bir işten daha fazlası olarak görmektedir; öğrencilerin %61’i işi kariyer olarak görürken %29’u işi meslek olarak anlamaktadır (Grillo vd. 2021, s. 5).

Ne Yapacağım?

İnsanın temel sorusu pratik olarak “Ben ne iş yapacağım?” sorusudur (Navaro, 2014, s. 109). Küçük yaşlarda başlatılan bu sorgulama, çocuklara mesleklerin yakıştırılmasından başlayarak tüm gençlik boyunca stres yaratan bir soru olarak ortada kalır, aşırı uzmanlaşmanın hüküm sürdüğü toplumlarda eğitim ne iş yapılacağını belirleyen temel unsurdur. Eğitim ve eğitimde geçirilen sürenin uzunluğu epeydir gençlerin geleceğinin teminatı olarak görülüyor olsa da düşük insani gelişme indeksi ülkelerinde doğan çocukların bu şansı bulunmamaktadır. Bu ülkelerde yaşayan gençlerin sadece %3’ü yüksek öğrenim görebilmektedir (UNDP, 2019, s. 29). İşin eve ekmek taşımaktan çok daha geniş bir anlamı olduğu bu aşırılıklar çağında gençler, üst üste konulmuş diploma ve sertifikalarının onlara iyi bir gelecek sağlayacağına yürekten inandırılmışken ayaklarının altından zemin yavaş yavaş kaymaktadır (Tuğrul, 2020, s. 103). İşsizlik günümüzde üretim sisteminin yapısal bir özelliğidir. Esnek üretim ve teknolojik gelişmelerin doğurduğu en önemli sonuç işsizliktir. Pek çok şirket çalışan sayılarını azaltarak “işsiz büyüme”yi –jobless growth– planlamaktadır (Belek, 2004, s. 219). İşsizliğin nedenlerinden biri de ekonomik durgunluktur. Çağımız aynı zamanda girişimciliğin de yükselen değer olduğu bir zaman dilimidir. Frey’e göre 30 yıl önce “şirket insanı” yok olmaya başlamıştır ve bugün yaratıcı bir profesyonel projeden projeye atlayan; kolektif kültürde artık teşvik edilmeyen, devamlı başvurulana, eğreti bir yaratıcılık akışı ihtiyacını karşılayan bağımsız bir yüklenici olma eğilimindedir (2016, s. 101). Tüm bunlara rağmen, iş seçiminin kişinin kimliğini belirleyeceği düşüncesi benimsenmiştir ve anlamlı varoluşa giden yolun mutlaka kazançlı bir iş kapısından geçmesi gerektiğine dair varsayım hala çok güçlüdür (de Botton, 2008, s. 109).

Gençlerin Çalış-a-maması

Çalışmama, modern toplumda tolere edilmez, uzmanlaşma, iş ve meslek sahibi olma toplumsal organizasyonda önemlidir, bazı meslekleri ve işleri yapmak, toplum içinde statüyü artırır, toplumsal ilişkileri etkiler. Çalışmama, çalış-a-mayan insanlar için ne ifade eder? Çalış-a-mamanın eş anlamlılarından biri işsizliktir; işsizlik çalışmak istendiği halde yapılacak uygun bir iş bulunamaması, işsiz kalmaktır.

Yeterince iş olmadığı insanın gözüne batarcasına açık olduğu için, şirketleşmiş devlet aygıtı hem çalışanlardan hem de işsizlerden korkar (Fleming, 2017, s. 33). Bu gerilim çalışan çalış-a-mayan kişiler arasında da yaşanır, örneğin sosyal fonlarla finanse edilen işsizlik öden-tileri, çalışanlar tarafından çalışmayanların ücretlerinin ödenmesi gibi algılanabilmekteyken, Covid 19 pandemisi döneminde herkes için asgari gelir modelleri de tartışılmakta, bir yandan kolektif bir işçi sınıfına ait olamayacak şekilde, esnekliği kabul edip sadece güvencesizliğe karşı korunmayı veya vatandaşlık geliri elde etmeyi talep eden hareketler ortaya çıkmaktadır (Oğuz, 2014, s. 58).

Covid 19 pandemisi çalışma hayatını olumsuz yönde etkilemektedir. İstihdam miktarı-na ve niteliğine ilişkin beklentiler kötüye gitmektedir. COVID-19'un küresel GSMH büyüme-si üzerindeki etkilerine ilişkin farklı senaryolara dayanarak, küresel işsizlikte 2019 yılındaki 188 milyon taban seviyesi üzerine, 5,3 milyon ("düşük" senaryo) ila 24,7 milyon ("yüksek" senaryo) arasında artış olacağı, "orta" senaryo ise 13 milyonluk artış olacağı (yüksek gelirli ülkelerde 7,4 milyon) ön görülmektedir (ILO, 2020, s. 2). İşsizliğe ve eksik istihdama bağlı olarak çalışan gelirlerinde azalmalarla birlikte özellikle gençler azalan işgücü talebine karşı daha savunmasız durumdadırlar.

Gençlerin farklı çalışma alanlarına yöneldikleri de görülmektedir; İtalya'da Üniversite mezunu gençler tarım öğrenmenin, toprağa dönmenin yaşamlarını sürdürmeleri için iyi bir alternatif olduğunu düşünmektedirler (Tuğrul, 2020, s. 105).

Türkiye'de çalışma olanakları, iş bulmanın güçlüğü "ekmek aslanın ağzında" atasö-zünde billurlaşmıştır. Genç işsizliğinin yükseldiği ülkemizde iş bulamadığı, atanamadığı için canına kıyan insanlar gazete haberlerine konu olmaktadır. "İş hayatı bana çok yorucu geliyor, bir araba ve ev uğruna hayatımı harcamak istemiyorum" diyerek intihar eden Furkan Cel-lep'in sözleri toplumsal açıdan çalışmanın, işin gençler için anlamı açısından düşündürücüdür (Cumhuriyet, 24.09.2020). 2014-2018 yıllarını kapsayan 10.Kalkınma Planında genç işsizlik oranının 2018 yılında %13,0'a düşürülmesi hedeflenmişse de (Erikli, 2016, s. 298), Covid-19 salgını öncesi verilerde dahi Türkiye'de genç işsizliğinin %28 olduğu görülür, her 100 gençten 50'si ise ailesinden aldığı harçlığa bağımlıdır (Ağırdır, 2020, s. 322). TÜİK'in yayımladığı istatistiklere göre 2021 Mayıs ayında işsiz sayısı önceki aya göre 265 bin kişi azalarak 4 mil-yon 237 bine gerilemiş, işsizlik oranı 0.6 puan azalarak %13,2 seviyesine düşmüştür. Geniş tanımlı işsizlik oranıysa %27,2'dir. Nisan ayında %44,2 olan istihdam oranı Mayıs istatis-tiklerine %43,8 olarak yansımıştır. Kısa çalışma ödeneği, nakdi destek ve işten çıkarma yasa-ğının sona ermesinin yeni bir işsizlik dalgası yaratabileceğinden endişe edilmektedir (#Tarih, 13.07.2021). KONDA araştırma şirketi verilerine göre 2019 sonu itibariyle Türkiye'de 18-30 yaş arası gençlerin %29,3'ü yüksekökol eğitime sahiptir. Her 100 gencin 51'i iş hayatına dahil olsa da bunların 37'si çalışmakta, 14'ü işsizdir. En kötüsü de her 100 gencin arasındaki 29 üniversite eğitilmişlerin 16'sının çalışıyor olmasıdır (Ağırdır, 2020, s. 321).

Mutluluk ve Çalışma İlişkisi

Çalışma, ciddiyetle ilişkilendirilen bir kavramdır. Oyunda bulunan neşe, çalışmada bulunmaz, çalışma oyunun zıddıdır (Huizinga, 2006, s. 68). Mutlulukta ise hermenötik bir yük vardır, başka her şeyden fazla yoruma bağlıdır (Schmid, 2019, s. 34). Kendileri için önemli şeyler yapmaya çalışan insanlar, güçlü hayalleri ya da hedefleri olmayan insanlara göre çok daha mutludurlar. Çalışmanın bireysel mutluluğa katkısı açısından severek, istenerek yapılan anlamlı bir işin önemi büyüktür. Frey'e göre kendinizi ilgi ve yeteneklerinize en uygun projenin kucacağına bırakabilmekte büyük bir özgürlük vardır. Kişi kendi itibarını riske attığında ve o işi bir yıldız edasıyla tamamladığında iş çok daha anlamlı ve değerli hale gelmektedir (2016, s. 106).

Wolfe *“Eğer gerçekten mutlu birini inceleyecek olursanız, onun kendine bir tekne inşa ettiğini, bahçesinde katmerli yıldızçiçekleri yetiştirdiğini ya da Gobi Çölü'nde dinazor yumurtası aradığını görürsünüz.”* diyerek çalışmanın mutlulukla ilişkisini açıklarken (aktaran Lyubomirsky, 2019, s. 213) Amerika'da 1967'den bu yana her yıl yapılan ve öğrencilerin tutum ve planları üzerine yoğunlaşan Üniversite birinci sınıf öğrencileri araştırması, çalışmanın sonucunda elde edilen paranın mutlulukla ilişkisine ilişkin veriler sunar; 2005'te 263.710 öğrencinin katıldığı araştırmaya göre öğrencilerin %71'i finansal açıdan rahat olmanın çok önemli olduğunu belirtmektedir. Bu sonuç önceki yıllara göre sürekli yükseliş trendindedir (Pryor vd.den aktaran Lyubomirsky, 2019, s. 55).Türkiye'de ise gençler statü kazanmak, güç elde etmek, iş hayatında başarılı olmak, hayallerini gerçekleştirebilmek, çok bilgili olmak gibi amaçlara ulaşmak için genellikle çok çalışmayı ve eğitimi gerekli görmektedirler. Bu gençlerin azımsanamayacak bir kısmı ise şans, torpil ve ailenin imkanları gibi kendi emeği dışındaki unsurları da gerekli görmektedir (Ağırdır, 2020, s. 324).

Çalışmanın bireyin mutluluğuna katkısı, işin anlamı ve çalışma sonucu elde edilen ücret gelirlerinin ötesinde son derece karmaşık ve iç içe geçmiş özellikler barındırmaktaysa da yazının sınırları konuya bu kadar değinmekle yetinmeyi zorunlu kılmaktadır.

Araştırma Yöntemi

Çalışma/iş deneyimi bulunmayan üniversiteli gençler için çalışmanın anlamının araştırıldığı bu çalışmaya 24 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların bir kısmı bir vakıf üniversitesinde üniversite seçmeli ders olarak açılan Profesyonel Çalışma Yaşamına Giriş dersine kayıtlı 21 öğrencidir, bu öğrencilere verilen 15 boşluk doldurma sorusu ile iş, çalışma, başarı vb. konularındaki düşünceleri alınmıştır. Diğer katılımcılar Reflektif dergisinin “Çalışma-Çalış-a-mama” konulu sayısının çağrısında kullanılan sorgulamaların da araştırmada kullanılmak istenmesi sonrasında soru formuna ilgili soruların eklenmesi ile kolaydan örneklem yoluyla ulaşılan, yaz döneminde çeşitli çalışmalar ve tatil için Türkiye'de bulunan ve Avrupa'da yükseköğrenimlerini sürdüren gençlerdir. Elde edilen veriler MAXQDA nitel veri analizi programı yardımıyla kodlanıp analiz edilmiştir. Çalışmanın anlamı, iş hayatında tahammül edilemeyen şeyler, öz-

verili çalışmanın anlamı, iş/meslek yaşamında ne olmanın hayal edildiği, iş ararken korkulan şeyler ve iş ararken en güvenilen özellikler konuları temalaştırılarak bu temalar altında kodlamalar yapılmıştır. Sözü edilen yedi tema kavram haritaları (tek vaka modeli) olarak çalışılmış, ortaya çıkan modellerin bazıları birlikte değerlendirilerek yorumlanmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılanların 21'i yurt içinde, 3'ü yurt dışında eğitimlerine devam etmekte olan lisans öğrencileridir. Katılımcıların 12'si kadın, 9'u erkektir. 3 katılımcı cinsiyet bilgisini paylaşmamıştır. Katılımcıların 8'i lisans eğitiminin ikinci, 12'si üçüncü, 1'i ise dördüncü yılındadır. 3 katılımcı sınıf bilgisi paylaşmamıştır.

Katılımcıların demografik özellikleri **Tablo 1**'de verilmektedir.

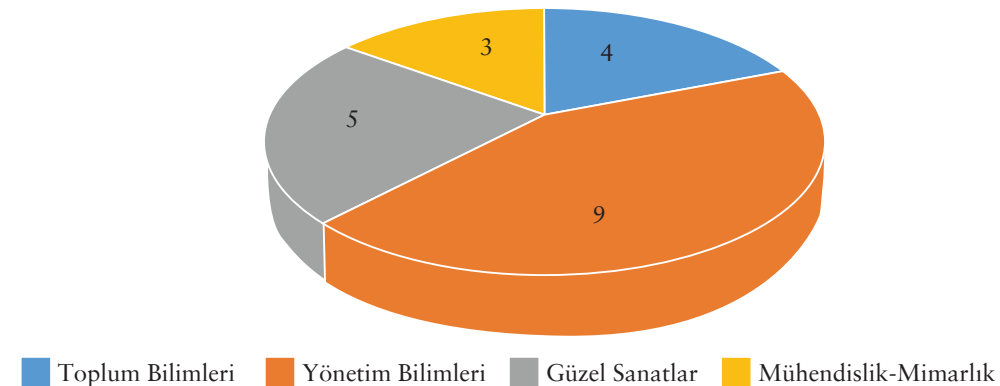
Tablo 1

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	n	2.sınıf	3.sınıf	4.sınıf	Eğitimi Sürdüğü Yer	
					Yurtiçinde	Yurtdışında
Kadın	12	5	6	1	11	1
Erkek	9	3	6	0	7	2
Belirtilmemiş	3	n/a	n/a	n/a	3	–
N	24	n/a	n/a	n/a	24	

371

Araştırmaya katılanların eğitimlerini sürdürdükleri fakültele bakıldığında, 9'unun Yönetim Bilimleri (İktisat, Uluslararası İlişkiler, Lojistik vb), 5'inin Güzel Sanatlar (Resim, Çizgi Film Animasyon, Oyunculuk vb), 3'ünün Mühendislik-Mimarlık, 4'ünün Toplum Bilimleri (Felsefe, Psikoloji vb) bölümlerinde eğitimlerini sürdürdükleri görülmektedir. 3 öğrenci fakülte ve bölüm bilgisini paylaşmamıştır. (Bkz. Şekil 1)

Şekil 1

Katılımcıların Eğitim Gördüğü Fakülteler

Araştırmada çalışmanın, işin, özverili çalışmanın anlamı, yöneticiler ve staj hakkında düşünceleri, iş hayatında kabul edemeyecekleri şeyler, iş hayatında onları en çok sevindirecek şey ve ne olmayı, nerede çalışmayı, neyi başarmayı istediklerine ilişkindir 15 sorudan oluşan boşluk doldurma veri toplama aracı kullanılmıştır. Veri toplama aracı daha önce bir başka uygulama çalışmasında da kullanılmıştır (Vatansever ve Sungur, 2010) Soru formunda kullanılan ifadeler örnek olarak; “Benim için iş .....anlamına geliyor”, “İş ararken en çok..... korkuyorum.” vb. verilebilir.

Katılımcıların tüm boşluk doldurma sorularına verdikleri yanıtlar arasında en çok “başarı” kavramının kullanıldığı (N:24) görülmektedir, “para” sekiz kez, “güven” ve “huzur” kelimeleri beşer kez ifade edilmiştir. İlginç olarak “saygısızlık” kelimesi de sekiz kez ifade edilmiştir; gençler özellikle iş yaşamında “saygısızlığa” tahammül edemeyeceklerinden söz etmektedirler. 2019’da Türkiye’de yapılan bir araştırmaya göre gençlerin %40’ı başarıyı “mutluluk/huzur” ile, %30’u “kariyer”le, %13’ü “herkesin sevdiği biri olmak”la, %13’ü “maddi kazanç”la eşleştirmiştir (Ağırdır, 2020, s. 324). Çalışmanın çağdaş Polonya toplumunda da öncelikle gelir açısından algılandığı gösterilmiştir; iyi ücret, iyi bir işin temel özelliği olarak görülür (Sawicka, Karlinska, 2021, s. 213). Bu veriler araştırmamızda da öne çıkan sonuçlardan biri olan gençlerin iş/çalışma ile “başarı” ve “para”yı ilişkilendirmelerinin pek çok toplumdaki gençler arasında ortak bir yaklaşım olduğunu doğrular. Boşluk doldurma sorularının tümüne verilen yanıtlar kelime bulutu şeklinde görselleştirilerek Şekil 2’de sunulmaktadır.

Şekil 2

Kullanılan Tüm Kelimelerden Oluşturulan Kelime Bulutu

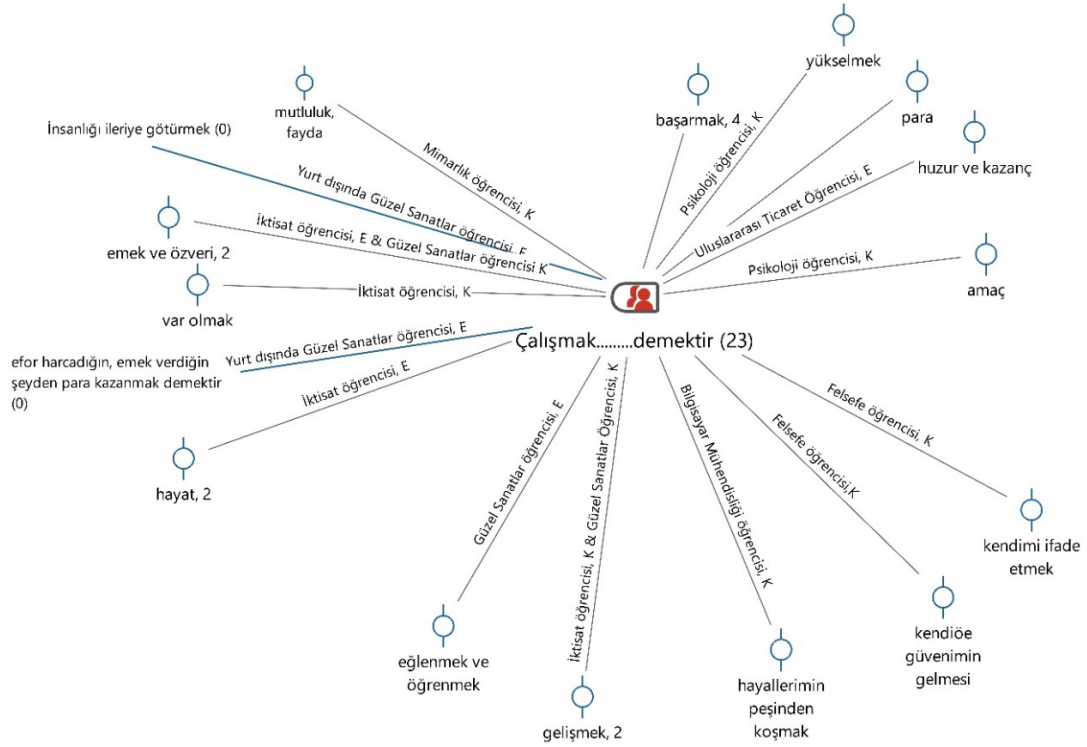

Çalışmanın ne demek olduğu, anlamı 24 katılımcının 22'sinin verdiği yanıtlarla ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Sekiz genç çalışmayı “emek verme”, “hayat”, “var olmak” , “mutluluk, fayda” kavramlarıyla ilişkilendirmişlerdir. Bu katılımcıların insanın emek harcama/çalışma durumu hayatın kendisidir diyen Arendt'in felsefesine yakın bir değerlendirmede bulduklarını söylemek mümkündür. “İnsanlığı ileri götürme”yi çalışmanın anlamı olarak gören bir güzel sanatlar öğrencisinin belirlemesi, akla Nazım Hikmet'in “Yaşamaya Dair” adlı şiirini getirir, şairin dizeleri de benzer bir düşünceye vurgu yapar:

*“Yaşamayı ciddiye alacaksın,
yani o derecede, öylesine ki,
mesela, kolların bağlı arkadan, sırtın duvarda,
yahut kocaman gözlüklerin,
beyaz gömleğinle bir laboratuvar da
insanlar için ölebileceksin,
hem de yüzünü bile görmediğin insanlar için,
hem de hiç kimse seni buna zorlamamışken,”*

İdealist bir bakış açısıyla çalışmanın anlamını yücelten bu öğrenci, özverili çalışma hakkında da “her şeyini vermek” ifadesini kullanarak görüşlerinde tutarlı olmaktadır.

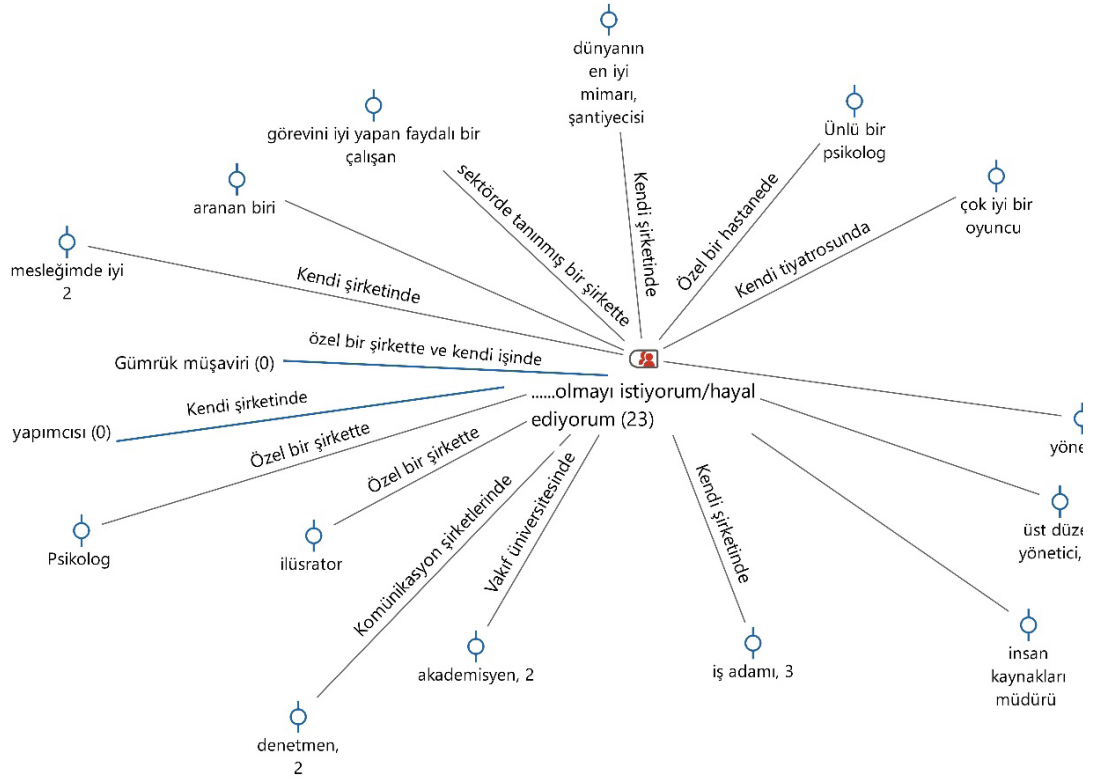
Sayılan kavramları tercih eden gençler betimlemelerini yaparken çalışmaya bir süreç olarak yaklaşmışlardır. Diğer sekiz katılımcı ise çalışmanın anlamı hakkındaki yanıtlarını çalışmanın getirebileceği sonuçlara odaklanarak vermişlerdir. Onlara göre çalışma, “para”, “yükselme”, “başarmak”, “huzur ve kazanç” ve “amaç” anlamına gelir. Altı katılımcı ise çalışmanın kendisi üzerinde yaratacağı dönüştürücü etkiye odaklanmıştır; “kendime güvenimin gelmesi”, “kendimi ifade etmek”, “eğlenmek ve öğrenmek”, “gelişmek”, “hayallerimin peşinden koşmak” gençlerin çalışmayı nitelirmede kullandıkları ifadelerdir. Çalışmanın anlamına ilişkin verilen tüm yanıtlar **Şekil 3**'te sunulmaktadır.

Şekil 3

Çalışmanın Anlamı Hakkında Kavram Haritası

Araştırmaya katılan gençlerin ileride ne olmak istedikleri, hayal ettikleri ve nerede çalışmak istedikleri sorulmuştur. 22 katılımcı ne olmak istediği hakkında, 18 katılımcı nerede çalışmak istedikleriyle ilgili bilgi paylaşmıştır. Gençlerin ne olmak istedikleriyle ilgili yanıtları üç grup halinde sınıflandırılmıştır. İlk grup, meslek adı verilerek tarif edilendir; “akademisyen”, “gümrük müşaviri”, “ilüstrator” gibi. İkinci grup, ne olmak istediğini nitelendirme sıfatları kullanarak tanımlamayı seçmiştir; “aranan biri”, “görevini iyi yapan, faydalı bir çalışan” gibi. Üçüncü bir grup ise organizasyon terminolojisi kullanarak olmak istediği pozisyonları tanımlamıştır; “üst düzey yönetici”, “insan kaynakları müdürü” gibi. Çalışılmak istenen yer konusunda yanıt veren öğrencin yarısı özel sektör kuruluşlarının adlarını vererek çalışmak istedikleri yerleri belirtmişlerdir. Bir katılımcı ise “sektörde tanınmış bir şirket”te çalışmak istediğini belirtmiştir. Diğer öğrenciler ise kendi işini yapmak istemektedir. Yanıtlara göre kamuda çalışmayı düşünen genç yoktur. Gençlerin kendi işlerini kurmak ve ücretli çalışmak yoluyla hayatlarını kazanmayı düşündükleri söylenebilir. Beş öğrenci nerede çalışmak istediği hakkındaki soruya, bir öğrenci ise ne olmak istediği hakkındaki soruya yanıt vermemiştir.

Şekil 4

Olmak İstene Şey ve Çalışılmak İstene İşyeri Hakkında Kavram Haritası

İş hayatında tahammül edemeyecekleri şeyler konusundaki sorgulamada gençler sisteme ve kişilere yönelik atıflarda bulunmuşlardır. Katılımcılardan beşi “Saygısızlık” kavramını kullanmışlardır, bu kavramı kullananların dördünün kadın öğrenciler olması dikkat çekicidir. “Yalan ve üç kağıtçılık” üç öğrenci tarafından dile getirilen kavramlardır. İş yaşamı süreçlerine ilişkin ise “haksızlık ve adaletsizlik” beş katılımcı tarafından ifade edilmesi dikkat çekicidir, bu bulgu Türkiye geneli araştırma sonuçlarında ortaya çıkan toplumun adalet ve hak arayışında olma hali ile tutarlıdır. “Hayal ettiğiniz Türkiye’yi tanımlayan 10 kavram” seçilmesinin istendiği bir araştırmada en fazla ifade edilen kavram “adalet” olmuştur. “Saygı” kavramı da en fazla ifade edilen kavramlardan biridir (Ağırdır, 2020, s. 288) İşin anlamının, adalet kaygıları veya çalışma normları ile etkileşime girdiğinde emek arzı üzerinde nasıl hem olumlu hem de olumsuz etkileri olabileceğinin tartışıldığı Almanya’da yapılmış araştırma (Kesternicha vd. 2021, s. 1) ve Polonya’da işin anlamı konusundaki araştırmada (Sawicka, Karlinska, 2021, s. 215) özsaygı, haysiyet, sosyal statüler ve otantikliğin sembolik kategorizasyonları ile kendini gerçekleştiriminin ortaya çıkması, araştırmamıza katılan gençlerin saygı görme, saygınlık ihti-

yaçlarını, adalet ihtiyaçlarını doğrularken, aşırı düşük maaşın, iş görevlerine vakfedilen çabaya saygısızlık olarak algılandığının gösterilmesi, kadınların aşıkarak çalışma hayatında daha az kazandıkları bilindiğinden, genç kadınların saygısızlık beklentilerinin ücretle ilgili olup olmadığı da düşündürmektedir. Konuyla ilgili kavram haritası Şekil 5’de sunulmaktadır.

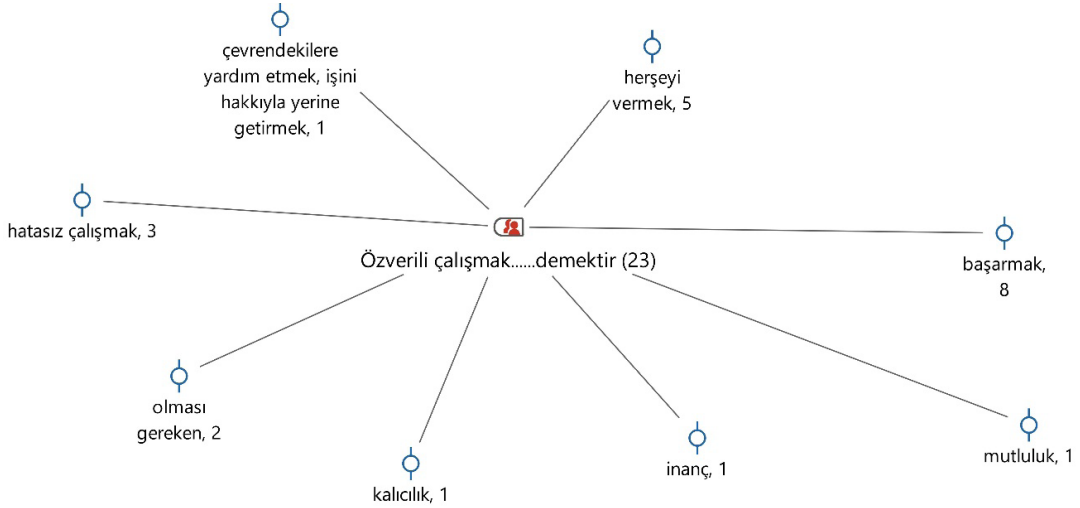

Şekil 5

İş Hayatında Tahammül Edilemeyen Şeyler Hakkında Kavram Haritası

Çalışmadan bahsedildiğinde işin içine “özveri” kavramı da girmektedir. Özveri, bir amaç uğruna veya gerçekleştirilmesi istenen herhangi bir şey için kendi çıkarlarından vazgeçme, fedakârlık anlamını taşır (<https://sozluk.gov.tr/>). Araştırmada katılımcılara özverili çalışmak hakkında fikirleri de sorulmuştur. Bu soruya yanıt veren 22 gencin beşi “her şeyini vermek” in-vivo kodu ile kavramsallaştırmaya çalıştığımız ifadelerinde fedakarlıktan, zamanından vermekten, işi ile kendini adadığı şeyi bağdaştırmaktan söz ederek özveri kavramının sözlük anlamına yakın yanıtlar vermeyi seçmişlerdir. De Botton’a göre iş, doğası gereği bizim onu gereğinden çok ciddiye almaktan başka bir şey yapmamıza izin vermez. (2008, s. 324) “Her şeyini vermek” kodu altında toplanan ifadeleriyle özverili çalışmayı betimleyen öğrenciler sanki çalışmanın de Botton’un ifade ettiği etkisi altında gibidirler. Üç öğrencinin özverili çalışmayı hata yapmadan çalışmak olarak görmesi dikkat çekicidir, bu gençlerin çağımıza damga vuran “0 hata” yaklaşımı

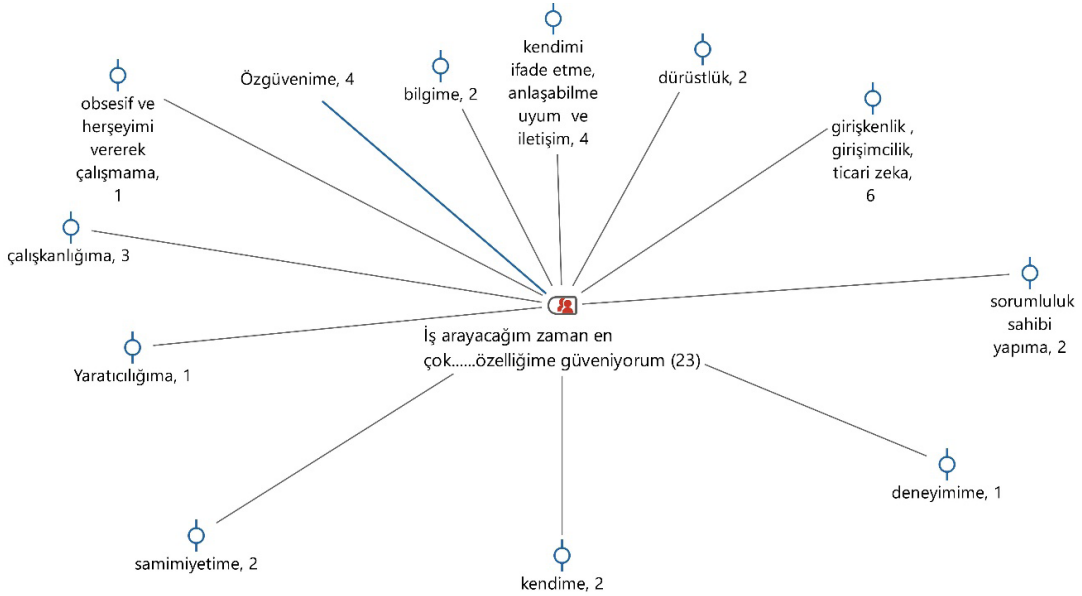
mını içselleştirmiş oldukları söylenebilir. Benzer şekilde özverili çalışmayı iki öğrenci de “olması gereken” olarak betimlemiştir. Diğer öğrenciler ise özverili çalışmayı sonuçları bakımından ifade etmeyi tercih etmiş ve “başarı” kavramını kullanmayı seçmişlerdir. Buna göre gençlerin özverili şekilde çalıştıklarında başarılı olmayı beklediklerini, ümit ettiklerini söylemek mümkündür. Özverili çalışma hakkında verilen tüm yanıtlar Şekil 6’da sunulmaktadır.

Şekil 6

Özverili Çalışma Hakkında Kavram Haritası

Otomasyonun etkileri, emeğin bir etkiye sahip olduğu yeni görevlerin yaratılmasıyla dengelenir (Acemoğlu, Restrepo, 2018, s. 1). İş yaşamına girdiklerinde otomasyonun etkisi ile değişime uğrayan yeni görevlere adapte olmaları gereken gençlerin iş hayatı açısından hangi özelliklerine, yetkinliklerine güvendikleri de sorgulanmıştır. 23 katılımcıdan 20'sinin verdiği yanıtlarda toplam 30 ifade kullanılmıştır. Gençler genellikle iş ararken hangi özelliklerine güvendiklerini tek bir kavram kullanarak ifade etmemiş, birden çok kavram kullanmışlardır. Kullanılan kavramlar beceri ve yetenekler (kendini ifade edebilme, yaratıcılık, iletişim, girişimcilik vb.) hakkında ya da kişilik özellikleriyle (dürüst vb.) ilgilidir. Erkut, 2009 World Business Forum'da Gary Hammel'in 21. Yüzyılda kurumların çalışanlardan neler beklediği hakkındaki değerlendirmesinde inisyatif alabilme/girişimcilik (initiative), yaratıcılık (creativity) ve tutku/hırs/heyecanı (passion) saydığını belirtmektedir (2015, s. 3) bulgularımız arasında girişimcilik ve yaratıcılık özelliklerinin ifade edilmiş olması bu değerlendirme ile uyumludur. Farklı olarak gençler ayırt edici faktör olarak hırs veya tutkularından söz etmemişlerdir. Gençlerin iş ararken güvendikleri özellikleri Şekil 7'de incelenebilir.

Şekil 7

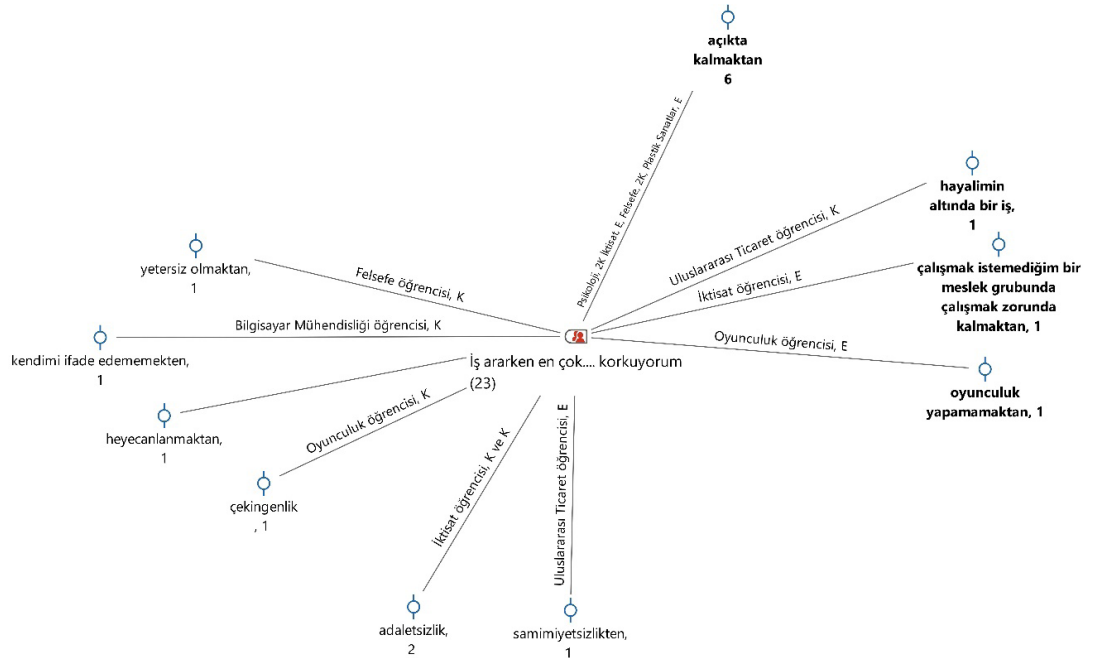
İş Ararken En Çok Güvenilen Özellikler Hakkında Kavram Haritası

İş ararken gençlerin en çok korktukları şey, işsizliktir, katılımcıların $\frac{1}{4}$ 'ü bu konuya değinmiştir. Katılımcılardan ikisi bu durumu "açıkta kalmak" olarak betimlediğinden in-vivo kod olarak bu ifade kullanılmış, işsizlik, iş bulamamak ifadeleri de bu kod altında konumlandırılmıştır. Türkiye'li olduğu halde yurt dışında eğitimini sürdüren bir genç iş bulamamaktan korkarken, kendisiyle aynı branşta eğitim gören Avrupa'lı bir öğrencinin "para yüzünden yolunu şaşırmaktan korkarım" diyerek ifade ettiği karşıtlık dikkat çekicidir. Açıkta kalmaktan korkanların eğitim gördükleri alanlar incelendiğinde Psikoloji, Felsefe, İktisat ve Güzel Sanatlar öğrencileri oldukları görülmektedir. Buna göre mezun olduğunda bir meslek ünvanı olarak "Psikolog" olacak öğrencilerin dahi işsiz kalmaktan korkuyor olmaları dikkat çekicidir. Gençler, gün geçtikçe daha az tanzim edilen işsizlikle birlikte, durmaksızın maaşlı istihdamın sınırlarına itilmektedir (Theboud-Mony, 2012, s. 36).

İşsizlikle veya iş bulma zorluğu ile ilintili ifadeler olarak görülen Oyunculuk eğitimi alan bir öğrencinin "oyunculuk yapamamaktan", İktisat eğitimi alan bir öğrencinin "çalışmak istemediğim bir meslek grubunda çalışmak zorunda kalmaktan" ve yönetici olma hayali kuran ve Uluslararası Ticaret eğitimi alan bir öğrencinin "hayalimin altında bir iş yapmak zorunda kalmaktan" korktukları belirlenmiştir. Esas Sosyal'in İpsos'la birlikte yaptığı araştırmaya göre de gençlerin özellikle eğitim düzeylerine uygun işlerde çalışmak istedikleri, görece olarak daha düşük eğitim gerektiren işleri tercih etmedikleri gösterilmiştir (Şahin, 2019, s. 60). Ağırda (2020, s. 30) benzer Z kuşağı gençlerinin statüye önem verdiklerini belirtir; dolayısıyla araştırmamızda gençlerin ortaya koydukları eğitimini aldıkları, hayalini kurdukları işleri yapamama

endişeleri çoğu gençle ortaklaştıkları bir sorun alanı gibi görünmektedir. Genç işsizliği oranının toplam işsizliğe göre iki kat fazla olduğu (Erikli, 2016, s. 299) Türkiye’deki gerçeklikler açısından bakıldığında araştırmaya katılan gençlerin korkuları yersiz değildir. İş ararken en korktukları şey hakkında kişisel özelliklerine atıf yapan katılımcılar ise “yetersiz olmaktan”, “kendini ifade edememekten”, “heyecanlanmaktan”, “çekingenlikten” bahsetmektedirler. Bok’un 10.000 işverene yeni istihdam edilecek çalışanlarda aranan özellikleri sorduğu araştırmasında en fazla aranan becerinin “kişilerin kendini yazılı ve sözlü” olarak berrak biçimde (with clarity) ifade edebilmesi olduğu (Uğur, 2020, s. 165) düşünüldüğünde, araştırmaya katılan gençlerin kendilerini ifade edememekle ilgili korkularının iş ararken kendilerine engel olacağına bilincinde olduklarını göstermektedir.

İş ararken en çok korkulan konularla ilgili kavram haritası Şekil 8’de sunulurken işsizlik ve iş bulma zorluğuna vurgu yapılan yanıtlar öne çıkarılmıştır.

Şekil 8

İş Ararken En Çok Korkulan Şeyler Hakkında Kavram Haritası

Gençlerin hangi özelliklerine güvendikleri de bu soruyla birlikte değerlendirildiğinde daha anlamlı yorumlamalar yapmak mümkün olabilir. Buna göre; açıkta kalmaktan korkan gençler, aslında deneyimlerine, samimiyetlerine, çalışkanlıklarına, kendini ifade etme becerilerine, dürüstlüklerine ve uyum yeteneklerine güvenmektedirler, bu durumda açıkta kalmaktan korkmalarının altında yatan nedenler kendilerinden kaynaklı değil, Türkiye’deki yapısal işsizlik sorunuyla ilgilidir denilebilir.

Sonuç

Araştırmamıza katılan çalışma deneyimi olmayan gençler çalışmanın anlamını üç farklı tema altında toplanabilecek şekilde tanımlamaktadırlar. Buna göre ilk tema; “para”, “yükselme”, “başarmak”, “huzur ve kazanç” ve “amaç” kavramlarıyla ifadesini bulan çalışmanın getirdiği sonuçlardan oluşmuştur. İkinci tema, çalışmayı bir süreç olarak tanımlayan “emek verme”, “hayat”, “var olmak”, “mutluluk, fayda” kavramlarının yığılından oluşmuştur. Üçüncü tema ise çalışmanın kendilerini dönüştüren etkisi üzerinden “kendime güvenimin gelmesi”, ”kendimi ifade etmek”, “eğlenmek ve öğrenmek”, “gelişmek”, “hayallerimin peşinden koşmak” kavramlarından oluşmaktadır. Kırklareli’nde X ve Y kuşağı mensubu çalışanlarla yapılan bir araştırmada işin anlamına ilişkin katılımcıların %78,5’inin işi bir geçinme kaynağı, %21,5’inin ise bireyin kendini ifade etme biçimi olarak tanımladığı gösterilmiştir (Aydın ve Başol, 2014, s 9). Araştırma bulgularımız ise henüz hiç çalışmamış olan gençlerin ağırlıklı bir kısmının çalışmaya hem bir süreç, hem kendisini dönüştürme potansiyeli açısından baktıklarını, dolayısıyla çalışmayı bir kendini gerçekleştirme platformu olarak gördüklerini göstermektedir. Aydın ve Başol’un araştırmayla uyumlu olarak çalışmanın kendisini ifade etme olanağı taşıdığını düşünenler bizim araştırmamızda da azınlıktadır.

380

Öğrencilik hayatından çalışma hayatına geçiş, gençlerin hayatındaki en stresli değişikliklerden birisidir, üniversite yaşamının rahat ortamını terk etmeyi ve rekabetçi çalışma dünyasına adım atmayı gerektirir. Bu durum bazı öğrenciler için heyecan verici olsa da birçok öğrenci için göz korkutucu olabilir (Topsümer, 2019, s. 2) Araştırmaya katılan gençler Türkiye’de yapısal olan genç işsizliği ve yüksek rekabet ortamının yarattığı belirsizliklerin baskısı altında iş hayatı ile ilişki içindedirler ve işsizlikten, açıkta kalmaktan korktukları görülmektedir. İşsizlik, bugünkü Türkiye’yi tarif eden 10 kavramın seçilmesinin istendiği araştırmada da tüm sosyo-demografik gruplarda en çok ifade edilen ikinci kavramdır (Ağırdır, 2020, s. 287) araştırma bulgularımız bu bulgularla uyumludur.

Katılımcılar çalışma/iş ile huzur, mutluluk ve başarıyı ilişkilendirirken Türkiye’de iş hayatının en önemli sorunlarından biri olan sağlığın kaybı (meslek hastalıkları ve iş kazaları nedeniyle), hayat kalitesi ve bireyin kendini yeniden üretebilmesine ilişkin zorluklardan kaynaklı yetersizlik, yorgunluk, stres, iş-yaşam dengesini kuramamak vb. kavramlarla çalışma/iş ilişkilendirmemektedirler. Bu veri, genç öğrencilerin henüz iş hayatı deneyimlerinin olmaması ile açıklanabilir.

Gençlerin işe/çalışmaya genellikle olumlu anlamlar yükledikleri söylenebilir. Özverili çalışma, her şeyini vererek çalışmak ve sonucunda da başarı, huzur ve mutluluk elde etmek, gençlerin bu araştırmada genel olarak iş ve çalışmayla ilgili hayalleri olarak ortaya çıkmıştır. Buna göre gençlerin çalışarak ve çaba göstererek yaşamlarını daha iyi yapmaya yönelik umutları olduğunu söyleyebiliriz; bu bulgular genellikle gençlere atfedilen her şeyi –şan, şöhret, unvan, gelir vb.– hızla elde etme istedikleri yönündeki eleştirilerle çelişiktir.

Gençler iş hayatına girişte, iş ararken iletişim becerilerine, uyum yeteneklerine, girişimciliklerine güvenmektedirler. Bazı yazarlar bu becerilerin formal eğitim süreçlerinde yer almasının gençlere iş gücü arzı piyasasında var olabilmeleri için uyum ve boyun eğmeyi öğrettiğini düşünürken (Theboud-Mony, 2012, s. 36), Gelen'in aktarımıyla Partnership for 21st Century Learning (2017) projesi gibi çalışmalarda iletişim ve işbirliği becerileri mutlaka sahip olunması gereken beceriler olarak sunulmaktadır.

Araştırmaya katılan gençlerin bazılarının kendilerini ifade edememekten çekinmeleri araştırmada ortaya çıkan bir başka önemli bulgudur. Bu konuya değinen öğrencilerin eğitim yoluyla edindikleri bilgi ve farkındalıkları arttıkça o alandaki eksiklerinin daha fazla farkında olduklarını, lisans eğitimleri kapsamında bu konularda beceri kazanamadıklarını, güç mesafesinin yüksek olduğu toplumumuzda gençler için kendini ifade etme olanaklarının az veya kısıtlı olduğunu düşünebiliriz. Türkiye’de ifade becerisinin geliştirilmesinin bütün bütüne üniversite eğitimi dönemine kaldığı, burada da derslerin verilmiş biçimlerinin öğrencilerin iş hayatına hazırlıkları bakımından ne denli önemli olduğu ortadadır (Uğur, 2020, s. 165). Konunun başka araştırmalarla sistematik olarak incelenmesi hangi nedenlerle gençlerin kendilerini ifade edememekten çekindiklerini ve yüksek öğrenim döneminde bu eksikliklerinin giderilebilmesi için ne gibi geliştirmeler yapılabileceğini ortaya koyabilir.

Katılımcılar arasında yer alan öğrencilerden eğitimlerini yurt dışında sürdürenlerin çalışmanın yaratmayla, kendini gerçekleştirmeyle ilişkisi hakkında düşünceleri; yaptıkları her şeyin, hayatla ilgili olan her şeyin işleri için birer malzeme olduğu, hayat, yaratma ve işin birbirinden ayrılamayacağı şeklindedir. Bu tanımlamaları yapan gençler arasında yer alan bir Güzel Sanatlar öğrencisi “*Benim hayatta gerçekleştirerek mutlu olabileceğim tek yol*” diyerek çalışmanın yaratma ile ilişkisini ortaya koymuştur.

Gençler iş hayatı açısından, iş ararken güvendikleri özellikleri arasında çalışkanlık, dürüstlük, sorumluluk sahibi olma, samimiyet gibi olumlu değerlere vurgu yapmaktadırlar. Yüksek ahlaki değerlere yapılan bu atıflar –eğer sosyal beğenirlik nedeniyle ifade edilmedilerse– gençlerin dejenere, değerlerini kaybetmiş bir toplumsal grup oldukları yönündeki eleştirileri bu araştırma çerçevesinde haksız çıkarmaktadır.

Başarı konusunda gençler “para, tanınırlık, mesleğinde en iyi olma vb.” ifadelerini kullanmışlardır. 2013 TÜİK verilerine göre, yoksulluk sınırı altında yaşayan gençlerin %70,4, lise ve üstü eğitime sahip olanların %14’ünün yoksulluk sınırı altında yaşadığı (Erikli, 2016, s. 292) düşünüldüğünde gençlerin başarıyı para olarak görmeleri normal karşılanmalıdır.

“*Sürekli mutluluğun hoşnutluğunu arayacağımıza önünüzdeki işi yapmak ve olabildiğince iyi yapmak, iyi bir fikirdir*” diyen Schmid (2016, s. 36) ile uyumlu olarak, araştırmaya katılan gençler işi iyi yapmayı önemsemektedirler; “en iyi projeleri çizip uygulamayı”, “para kazanmasam da beni tatmin eden ve iyi olduğum işleri üretmeyi”, “en zoru”, “daha iyisini” başarmayı hayal etmektedirler. Bu olumlu beklentilerin karşısında ise özellikle kadın katılımcıların ifade ettiği, iş yaşamında “saygısızlık”la karşılaşma beklentisi dikkat çekicidir. Üretken ve bağımsızlığını kazanmış bir birey olabilmek, muteber bir iş/meslek sahibi olarak çalışabilmekle ve çalışmanın karşılığında saygı görmekle yakından ilgilidir.

Şahin'in araştırmasında da gösterildiği gibi, çalışmanın gelir dışında kişiye saygınlık kazandırma, kendini gerçekleştirme gibi boyutları vardır. Çalışılan işte çalışana saygı duyulması, işçilerin işyerinde kendi çalışma koşullarını ilgilendiren konularda karar alma mekanizmalarına dâhil edilmeleri, endişelerini dile getirebilmeleri çalışmanın verimliliği ve istihdamın sürekliliği için önemli bir unsurdur (2019, s. 69).

Çalışma hayatına henüz girmemiş olan gençlerin iş ve çalışma yaşamı hakkındaki fikirleri, öncelikleri, talep ve beklentileri yarının iş dünyasını şekillendireceğinden, çalışmaya yaşamına yüksek düzeyde katma değer getirmeleri beklenen yüksek öğrenim aşamasında bulunan, çalışma deneyimi olmayan gençlerin işe/çalışmaya yükledikleri anlamı ortaya çıkarmak üzere yapılan araştırmaların artırılması, farklı ülkelerde, farklı eğitim kurumlarında öğrenim gören gençlerin bu gibi araştırmalara dahil edilmesi konuyla ilgili daha zengin veri setleri oluşturmaya olanak verecektir.

Araştırmamıza katılan gençlerin genel olarak çalışmaya olumlu anlamlar yükledikleri, çalışmalarının sonucunda yaşamdan iyi dönüşler bekledikleri ancak "açıkta kalmaktan" korktuklarını söyleyebiliriz. Araştırmamızda maalesef mutluktan bahseden çok az genç olmuştur, bu bulgu Türkiye toplumunun diğerlerine göre zaten daha mutsuz bir toplum (149 ülke arasında 104. Sıra, World Happiness Report, 2021) olmasıyla açıklanabilir.

Tüm bulgular ışığında araştırmamıza göre katılan gençler için çalışmanın anlamı kendini gerçekleştirmekle ilgili ortaya koyulmuş olsa da, gençlerin iş ararken en korktukları şeyin iş bulamamak olduğu düşünüldüğünde onlar için çalışmanın aslında bir hayatta kalma meselesi olduğunu söyleyebiliriz.

Kaynakça

- Acemoğlu, D. ve Restrepo, P. (2018). Automation and New Tasks: The Implications of the Task Content of Technology for Labor Demand (1-50). Draft paper for *Journal of Economic Perspectives*, https://scholar.google.com/scholar?hl=en&as_sdt=0%2C5&q=Automation+and+New+Tasks%3A+The+Implications+of+the+Task+Content+of+Technology+for+Labor+Demand&btnG= erişim tarihi: 18.07.2021
- Acemoğlu, D. ve Restrepo, P. (2019). Automation and New Tasks: How Technology Displaces and Reinstates Labor, *Journal of Economic Perspectives*, Volume 33, Number 2, Spring, Pages 3–30.
- Ağırdır, B. (2020). *Hikayesini Arayan Gelecek*. Doğan Kitap.
- Aydın, G., Ç. ve Başol, O. (2014). X ve Y Kuşağı: Çalışmanın Anlamında Bir Değişme Var Mı? *Electronic Journal of Vocational Colleges*, Aralık Sayısı, s: 1-15.
- Belek, İ. (2004). *Esnek Üretim Derin Sömürü* (1. baskı). NK Yayınları.
- de Botton, A. (2008). *Çalışmanın Mutluluğu ve Sıkıntısı*. (Çev. Sertabipoğlu, S). Sel Yayıncılık.
- Demir, E., (1995). Türkiye'de İşçileşme Süreçleri, *Toplum ve Bilim*, Sayı: 66.

- Erikli, S. (2016). Genç Yoksulluğunun Temel Belirleyicileri: Eğitim ve Düzgün İş, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18/1, s: 283-302.
- Erkut, E., (2015). 21. Yüzyıl Yetkinlikleri – SORUN, çevrim içinde serbest yazı.
- Fleming, P. (2017). *Çalışmanın Mitolojisi, Kapitalizm Kendine Rağmen Nasıl Ayakta Kalıyor?* (1. baskı). (Çev. Kılıç, E). Koç Üniversitesi Yayınları.
- Fındıklı, M, A., Keleş, H, N. & Afacan, C., (2017). İşin Anlamı Kavramı ve Tercüme Bir Ölçeğin Türkçe’de Geçerlik ve Güvenirlilik Analizi, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(16), 395-413.ISSN: 1309 – 4289 E – ISSN: 2149-9136.
- Frey, T. (2016). *Gelecekle İletişim*. (Çev. Turan, C). Nail Kitabevi.
- Gelen, İ., (2017). P21-Program ve Öğretimde 21. Yüzyıl Beceri Çerçevesi (ABD Uygulamaları), *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2); 15-29.
- Grillo, P.M., de Almeida, D.P. & da Silva, E.R.D. (2021). Job, Career or Calling: A Qualitative Exploration of The Meaning of Work Among Brazilian Undergraduate Architecture Students, *Brazilian Journal of Operations & Production Management*, Vol. 18, No. 1, e20211100. <https://doi.org/10.14488/BJOPM.2021.002>
- Huizinga, J. (1995). *Homo Ludens, Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme*. (Çev. Kılıçbay, M.A). Ayrıntı Yayınları.
- Keser, A, (2005). Çalışmanın Değişen Anlamı ve Çalışmaya İlişkin Yeni Trendler, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı:49, s:361-377.
- Kesternich, I., Schumacherb, H., Siflingerd,B.& Schwarz, S. (2021). Money or Meaning? Labor Supply Responses to Work Meaning of Employed and Unemployed Individuals, *European Economic Review*, 137 (2021) 103786.
- Lafargue, P. (2013). *Tembellik Hakkı*. (Çev. Şahin, F). Alakarga Yayınları.
- Lyubomirsky, S. (2019). *Nasıl Mutlu Olunur?*, (Çev. Güze, G). Ketebe Yayınları.
- Navaro, D. (2014). *Kariyer ve Varoluş, Bir Benlik Eylemi* (1. baskı). Elma Yayınevi.
- Oğuz, S. (2014). Bilişim ve Emek Süreci. *LaborComm 5. Uluslararası İşçi ve İletişim Konferansı Bildiriler Kitabı* içinde s: 49-60, Ankara.
- Polatçı, S. ve Sobacı, F., (2020). Covid-19 Küresel Salgınında İş Performansı İçin Aranan Kaynak Olarak İşin Anlamı: Doktorlar Üzerine Bir Araştırma, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.26, S.2, s.185-207.
- Protzman, F. (2006). *Çalışanlar*. Doğu Grubu İletişim Yayıncılık.
- Sawicka, M.ve Karlinska, A., (2021). Survival or Self-Actualization? Meanings of Work in Contemporary Poland, *Polish Sociological Review*, 2(214)’21, s:199-219.
- Schmid, W. (2019). *Mutsuz Olmak, Bir Yüreklendirme*. (Çev. Bora, T). İletişim Yayınları.
- Theboud-Mony, A. (2012). *Çalışmak Sağlığa Zararlıdır*. (Çev. Güren, A). Ayrıntı Yayınları.
- Tuğrul, F. (2020). Çalışma Aşkı, *ADHOC Dergi*, Temmuz sayısı, s: 102-107.
- Şahin, M., (2019). İşsizlik ve Açık İş Paradoksunun Yeni Söylemi: “İş Beğenmeme” İşsizler Ne Tür İş Arıyorlar? *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, Cilt/Volume: 17, Sayı/Issue: 3, Eylül/September 2019, s. 52-72. #Tarih, 13.07.2021 tarihli günlük bülten.

- Topsümer, F., (2019). İş Arama Sürecinde Sosyal Medya Araçlarının Kullanımı: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Muğla Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Nitel Bir Araştırma, *Middle Black Sea Journal of Communication Studies*, 4(1): 1-13.
- 23 Eylül 2020 tarihli Cumhuriyet Gazetesi, “18 Yaşındaki Furkan Yaşamına Son Verdi: İş Hayatı Bana Çok Yorucu Geliyor”
- Uğur, A., (2020). Hakikatin Evini Sular mı Bastı? Dünyada ve Türkiye’de Bilim, Bilim İnsanları ve Üniversiteye Dair Bir Ufuk Turu, *Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi*, Vol (1), 155-169.
- Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Bilgi Notu, 18 Mart 2020, COVID-19 ve Çalışma Yaşamı: Etkiler ve Yanıtlar, ilo.org/global/topics/coronavirus
- United Nations Development Program, (2019), Human Development Report, New York, e-ISSN: 2412-3129.
- Vatansever, Ç., Sungur, E., (2010). Türkiye Personel Yönetimi Derneği-PERYÖN “İnsana Kulak Ver” İnsan Yönetimi Kongresi kapsamında düzenlenen İş ve İş Dışı Yaşam Dengesi Çalıştayı, 10 Şubat 2010, Ankara.
- World Happiness Report, (2021). <https://worldhappiness.report/ed/2021/> erişim tarihi: 2 Haziran 2021.